

Tekst orzeczenia pochodzi ze zbiorów Sądu Najwyższego.

Wyrok

Sądu Najwyższego

z dnia 31 lipca 1979 r.

IV KR 139/79

Przedmiotem rozpoznania przed sądem jest czyn stanowiący niepodzielną całość. Kumulatywnej kwalifikacji prawnej przewidzianej w art. 10 k.k. do przepisów określających przestępstwa, których ściganie nie jest dopuszczalne ze względu na brak wniosku o ściganie, nie stosuje się w sytuacji, gdy działanie sprawcy wyczerpuje znamiona określone także w innych przepisach ustawy karnej.

LEX nr 17160, OSNPG 1980/1-2/9

Dz.U.1969.13.94: art. 10 § 2

Dz.U.1969.13.96: art. 5

Skład orzekający

Przewodniczący: Sędzia SN R. Młynkiewicz.

Sędziowie SN: K. Mochtak (spr.), J. Polony.

Protokolant: A. Kozikowska.

Prokurator Prokuratury Generalnej: M. Tuszyńska.

Sentencja

Sąd Najwyższy w Warszawie Izba Karna na rozprawie po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 1979 r. sprawy Bronisława J. oskarżonego z art. 148 § 1 k.k. i art. 210 § 2 k.k. i art. 10 § 2 k.k. w zw. z art. 25 § 2 k.k. z powodu rewizji wniesionych przez prokuratora i obrońcę oskarżonego od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 27 marca 1979 r. sygn. II K 7/79

- utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok, z tym że uznaje, iż oskarżony winien odbywać karę w zakładzie karnym dla skazanych wymagających stosowania szczególnych środków leczniczo-wychowawczych;

- uchyla orzeczenie o umorzeniu postępowania z art. 168 § 2 k.k.

Zwalnia oskarżonego od opłat i kosztów postępowania za instancję rewizyjną, obciążając nimi Skarb Państwa.

Uzasadnienie faktyczne

Bronisław J. został oskarżony o to, że:

w dniu 2 września 1978 r. w R. woj. p. w zamiarze pozbawiania życia, obrabowania i zgwałcenia Marii K. uciskał jej szyję rękami i sznurkiem oraz uderzał głową o twarde przedmioty, powodując liczne obrażenia ciała, a w szczególności podbiegnięcia krwawe powłok miękkich czaszki, złamanie kości żuchwy, złamanie kości gnykowej lewej i złamanie żebra po stronie lewej, wskutek czego poniosła śmierć przez uduszenie, a następnie zagarnął na jej szkodę kwotę 3.000 zł oraz wkładał palce do jej narządów płciowych, przy czym w chwili popełnienia tego czynu posiadał w znacznym stopniu ograniczoną zdolność jego rozpoznania i pokierowania swym postępowaniem, to jest o przestępstwo z art. 148 § 1, art. 168 § 2 i art. 210 § 2 w zw. z art. 10 § 2 i art. 25 § 2 k.k.

Sąd Wojewódzki w Przemyślu wyrokiem z dnia 27 marca 1979 r. uznał oskarżonego Bronisława J. za winnego:

- 1) zbrodni z art. 148 § 1 k.k. i art. 210 § 2 k.k. w zw. z art. 10 § 2 k.k. i w zw. z art. 25 § 2 k.k. popełnionej w ten sposób, że w dniu 2 września 1978 r. w R. woj. p. w zamiarze pozbawienia życia i obrabowania Marii K. uciskał jej szyję rękami i sznurkiem oraz uderzał głową o twarde przedmioty, powodując liczne obrażenia ciała, a w szczególności podbiegnięcia krwawe powłok miękkich czaszki, złamanie kości żuchwy, złamanie kości gnykowej lewej i złamanie żebra po stronie lewej, wskutek czego poniosła śmierć przez uduszenie, a następnie zagarnął na jej szkodę kwotę 3.000 zł, przy czym w chwili popełnienia tego czynu posiadał w znacznym stopniu ograniczoną zdolność jego rozpoznania i kierowania swym postępowaniem i za czyn ten na zasadzie art. 148 § 1 k.k. i art. 10 § 3 k.k. w zw. z art. 25 § 2 k.k. i art. 36 § 3 k.k. skazał go na karę pozbawienia wolności przez 15 (piętnaście) lat i karę grzywny w kwocie 10.000 zł z zamianą w razie nieuiszczenia w terminie na zastępczą karę pozbawienia wolności przez 3 miesiące i 10 dni - przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie 100 zł,
- 2) na zasadzie art. 40 § 1 pkt 3 i 44 § 1 k.k. orzekł pozbawienie praw publicznych na okres lat 8 (osiem),
- 3) na zasadzie art. 83 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od dnia 16 września 1978 r. do dnia 27 marca 1979 r.,
- 4) na zasadzie art. 11 ust. 4 k.p.k. umorzył postępowanie o przestępstwo z art. 168 § 2 k.k., zaś kosztami postępowania z tą częścią związanymi obciążył Skarb Państwa,
- 5) na zasadzie art. 556 k.p.k. i art. 17 ust. 3 ustawy o opłatach w sprawach karnych zwolnił oskarżonego od ponoszenia

kosztów postępowania i uiszczenia opłaty.

Od tego wyroku wniósł rewizję prokurator i obrońca oskarżonego.

Rewizja Prokuratora zaskarża wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze, zarzucając:

rażącą niewspółmierność kary w stosunku do szczególnie wysokiego stopnia społecznego niebezpieczeństwa zarzucanej mu zbrodni, wynikającą za skazania go na karę 15 lat, zamiast 25 lat pozbawienia wolności, i wnosząc:

o zmianę zaskarżonego wyroku przez wymierzenie oskarżonemu kary 25 lat pozbawienia wolności.

Rewizja obrońcy oskarżonego:

I. zaskarża wyżej wymieniony wyrok w części dotyczącej kary,

II. zarzuca temu wyrokowi:

1) obrazę przepisów postępowania (art. 387 pkt 2 k.p.k.), a mianowicie:

a) art. 155 § 1 k.p.k. przez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z ekspertyzy psychiatryczno-psychologiczno-seksuologiczno-socjologicznej na stwierdzenie cech osobowości oskarżonego, a także jego poczytalności w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu,

b) art. 372 § 2 k.p.k. przez nieprzytoczenie w uzasadnieniu wyroku okoliczności, które zadecydowały o niezastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary wymierzonej oskarżonemu;

2) rażąco niewspółmierność kary pozbawienia wolności (art. 387 pkt 4 k.p.k.) wynikającą z niezastosowania nadzwyczajnego złagodzenia tej kary i wnosi:

1) o przeprowadzenie w postępowaniu rewizyjnym na zasadzie art. 402 § 3 k.p.k. dowodu z ekspertyzy psychiatryczno-psychologiczno-seksuologiczno-socjologicznej na stwierdzenie cech osobowości oskarżonego, a także jego poczytalności w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu,

2) o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez nadzwyczajne złagodzenie kary pozbawienia wolności ewentualnie znaczne jej złagodzenie.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja obrońcy oskarżonego nie jest zasadna

Nie dopuściła się Sąd Wojewódzki obraży przepisów postępowania, a w szczególności art. 155 § 1 k.p.k., oddalając wniosek obrońcy oskarżonego o przeprowadzenie dowodu z ekspertyzy psychologiczno-psychiatryczno-seksuologiczno-socjologicznej. Swoje stanowisko w przedmiocie oddalenia tego wniosku Sąd pierwszej instancji należy uzasadnić (art. 338).

Oskarżony w toku postępowania przygotowawczego badany był przez psychologa, który stwierdził, że trudności w przystosowaniu się oskarżonego do otoczenia, wynikają z jego niskiej inteligencji oraz zaburzeń sfery popędowej i seksuologicznej.

Po dwumiesięcznym przeszło badaniu oskarżonego w oddziale Psychiatrii Sądowej Specjalistycznego Psychiatrycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Jarosławiu biegli lekarze stwierdzili u oskarżonego encefalopatię, pogłębioną homilopatię i socjopatię. W chwili dokonania zarzucanego mu czynu miał w stopniu znacznym obniżoną zdolność tak rozumienia znaczenia czynu, jak i kierowania swoim postępowaniem (zachodzą przesłanki z art. 25 § 2 k.k.).

Zdaniem tych biegłych główną przyczyną odchylenia od normy jest organiczne uszkodzenie centralnego układu nerwowego oraz wada słuchu, wzroku i wymowy, które w poważnym stopniu utrudniały nabywanie wiedzy i adaptację środowiskową badanego. Nie miały wpływu na złe przystosowanie społeczne biegli upatrują także w zaniedbaniu środowiskowym tak ze strony rodziny, jak i pozostałego otoczenia.

Biegli ustosunkowali się także do przyczyn dokonania przez oskarżonego czynu nielegalnego.

Skoro więc opinia biegłych lekarzy psychiatrów jest pełna i jasna, skoro oskarżony badany był przez biegłego psychologa, a ponadto Sąd Wojewódzki umorzył postępowanie karne w zakresie nielegalnego zachowania się oskarżonego, to zarzut niepowołania dodatkowych biegłych należało uznać za nieuzasadniony.

Podobnie niesłuszny jest zarzut dotyczący nieprzytoczenia w uzasadnieniu wyroku okoliczności, które zadecydowały o niezastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary wymierzonej oskarżonemu.

Sąd Wojewódzki na str. 13-15 uzasadnienia wyroku szeroko rozważa okoliczności dotyczące stanu zdrowia psychicznego, jego społecznego niedostosowania. Wymienia ponadto okoliczności łagodzące i obciążające, które zadecydowały o wymiarze kary oskarżonemu.

Skoro Sąd uznał, że w konkretnych okolicznościach kara 15 lat pozbawienia wolności jest karą słuszną, to tym samym dał wyraz swemu stanowisku, że kara w niższym wymiarze, a tym bardziej z zastosowaniem nadzwyczajnego złagodzenia, nie może być orzeczona.

Sąd Najwyższy także nie podziela stanowiska obrony, jakoby oskarżonemu należało wymierzyć karę przy zastosowaniu art. 57 k.k. bądź też orzeczoną karę złagodzić.

Mimo niepełnowartościowości psychicznej oskarżonego, wymienione w uzasadnieniu Sądu Wojewódzkiego

okoliczności obciążające, a zwłaszcza fakt zaplanowanego dokonania zbrodni zabójstwa starej i bezbronnej kobiety dla zdobycia pieniędzy, przemawiają za koniecznością surowego ukarania sprawcy. Orzeczoną przez Sąd pierwszej instancji karę uznać należy za odpowiadającą wszystkim okolicznościom tak podmiotowym, jak i przedmiotowym dokonanej zbrodni.

Co do rewizji prokuratora:

Rewizji tej nie można uwzględnić.

Żądanie wymierzenia kary 25 lat pozbawienia wolności człowiekowi dotkniętemu poważnymi odchyleniami od normy i to tak w odniesieniu do intelektu, jak i woli, a ponadto dotkniętemu wadami wzroku, słuchu i wymowy nie jest uzasadnione.

Domaganie się w rewizji wymierzenia oskarżonemu najwyższej specjalnej kary pozbawienia wolności i uzasadnienie tego żądania perwersyjnością zbrodni i sadystycznym sposobem działania nie znajduje oparcia w materiale dowodowym sprawy. Dokonanie zbrodni zabójstwa związane jest zawsze z cierpieniami ofiary. W konkretnej sprawie działanie oskarżonego nie wychodziło poza czynności związane z pozbawieniem życia pokrzywdzonej.

Wymierzenie żądanej kary pozbawienia wolności z uwagi na cele kary w zakresie społecznego jej oddziaływania oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze także nie jest zasadne.

Nie dałoby się to pogodzić z koniecznością subiektywizacji kary. Niestusne jest szczególnie surowe karanie osób poważnie upośledzonych psychicznie poza zasięg ich winy dla odstraszania ewentualnych innych, pełnowartościowych psychicznie i w pełni za swe czyny odpowiadających sprawców.

Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 kwietnia 1974 r. (OSNKW Nr 7-8, poz. 132).

Mając na względzie stan psychiczny oskarżonego, Sąd Najwyższy zgodnie z opinią w tym przedmiocie biegłych lekarzy psychiatrów uznał za właściwe, aby oskarżony odbywał karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym dla skazanych, wymagających stosowania szczególnych środków leczniczo-wychowawczych.

Sąd Najwyższy uchylił orzeczenie o umorzeniu postępowania z art. 168 § 2 k.k. Kodeks postępowania karnego nie zna umorzenia w części dotyczącej wyłącznie kwalifikacji prawnej czynu. Umorzenie postępowania karnego, przewidziane w art. 11 k.p.k., może dotyczyć natomiast czynu zarzucanego oskarżanemu.

Przedmiotem rozpoznania przed sądem jest bowiem czyn stanowiący niepodzielną całość. Kumulatywnej kwalifikacji prawnej przewidzianej w art. 10 k.k. do przepisów określających przestępstwa, których ściganie, nie jest dopuszczalne ze względu na brak wniosku o ściganie nie stosuje się w sytuacji, gdy działanie sprawcy wyczerpuje znamiona określone także w innych przepisach ustawy karnej (uchwała składu siedmiu sędziów OSNKW 9/73, poz. 115).

W sprawie niniejszej Sąd Wojewódzki, pominąwszy art. 168 § 2 k.k. w zastosowanej, kumulatywnej kwalifikacji do czynu popełnionego przez oskarżonego nie powinien był dodatkowo umarzać postępowania z tego przepisu.

Sąd Najwyższy zwolnił oskarżonego od opłat i kosztów postępowania, mając na względzie stan zdrowia oskarżonego oraz nieposiadanie przez niego żadnego majątku.

Z powyższych względów orzekł Sąd Najwyższy jak w części dyspozytywnej wyroku.

17160

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6
00-951 Warszawa
(-II-)